

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — u-
redniška izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva b. telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Banski svet

Danes se sestaja k svoji prvi seji banki svet dravske banovine, imenovan z odlokom g. predsednika vlade in notranjega ministra dne 3. julija 1930. Dekrete je novim bankim svetnikom na slovesen način izročil g. ban D. Sernec dne 23. julija. Pol leta je preteklo od tistih mal. In sedaj so banki svetniki prvokrat poklicani na svojo dolžnost, odrejeno jim po zakonu in pravilniku.

Jasno je, da bankskih svetnikov po vsej zamisli ne moremo in ne smemo istovetiti z zastopniki volivcev v smislu prejšnjih navad in razmer. Imenovani so od vlade, da pred forum banskega sveta gospodu banu tolmajo želje okrajev, za katerih zastopnike so imenovani. Vendar je jasno, da je zamisel institucije bankskih svetnikov ta, da bi se v njej odražale vse žive in pereče želje in zahteve prebivalstva, oblastem v navodilo in oporo pri poslovanju in upravljanju.

Delokrog bankskih svetov je jasno označen in zahtevan v pravilniku, ki je za nje navodilo in program dela obnem. Dolžnost bankskih svetnikov je: motriti gospodarski, socialni in kulturni razvoj okrajev in mest. Imajo pravico, banu izročiti spomenice in predloge, kaj naj bi se v vsakem okraju ukrenilo. Morajo svetovati o zadevah kmetijstva, kmetijskih svetov, drevesnic, o pospeševanju živinoreje, o perutninarstvu, tečajih in vseh gospodarskih zadevah. Poleg predlogov socialnega obeležja (bolnišnice, hiralnice, zdravilišče itd.) smejo končno predlagati in razpravljati tudi o nekaterih kulturnih vprašanjih. Svoje dolžnosti smejo izvrševati le na sejah banskega sveta, h katerim jih sklicuje ban.

Za danes jih je sklical ban na posvetovanje. Pod njegovim predsedstvom bodo najprvo razpravljali v okviru gori označenega pravilnika o preletih vprašanjih našega ljudstva. Čakajo jih tozadevni predlogi, ki jih jim je pripravi ban, čakajo pa tudi predlogi posameznih članov. Prva in najvažnejša točka, okrog katere se bo sukalo vse delo banskega sveta, pa bo banovinski proračun, ki bo danes foru banskega sveta predložen v presojo in razmotrivanje.

Sedanji banki proračun je izključno delo uradnikov. Ni bil sestavljen pod vidikom resničnega življenja naših kmečkih in delavskih slojev, ampak je izdelek našega, sicer izredno pridnega uradniškega aparata, ki pa ima — kakor vsak uradniški aparat — to notranjo hibo, da vidi nad seboj šefa, pred seboj pa zeleno mizo in fiskalne številke; življenje pa, ki zunaj v deželi in mestu pluje in valovi, gre nesluteno mimo njega. Saj tudi drugače biti ne more. In vendar mora proračun vsake najmanjše samoupravne enote — občine — biti bister in jasen odtenk življenja in hotenja občanov. Toliko bolj mora banovinski proračun biti v soglasju z resničnim življenjem naših mest in vasi. Ni dvoma, da bi svetovna gospodarska kriza našega gospodarstva ne bila začela tako občutno, ko bi banovinski proračun s svojimi težkimi določili ne bil tako obremenil našega gospodarskega stebra, naš kmečki in delavski stan. Zato je bila modro premišljena odredba kraljevske vlade, naj pri sprejemanju banovinskega proračuna povedo svoje mnenje moške iz ljudstva, ki so vsak dan priča utripanja gospodarskih življenjskih sil v mestu in podeželju.

Veliko nalogo imajo izpolniti gospodje člani banskega sveta. S svojimi tehtnimi izkušnjami, ki jim jih je dalo življenje, bodo mogli dragoceno sodelovati pri novem bankem proračunu in pri urejanju našega gospodarskega življenja. To pričakuje od njih dežela s svojim prebivalstvom, katero je srž naroda in države. Gospodarsko delo usmeriti v cilju živih in bridkih ljudskih potreb — to bodi te dni Vaša glavna in edina naloga, gospodje banki svetniki! Zavedajte se starega reka: Primum vivere, dein philosophari! — Ljudem najprvo kruha, potem pridejo modrosti! Zato pa naj bo banki proračun posvečen v teh težkih dneh edino le težnji, našim ljudem, ki danes v tisočih dobesedno stradajo kruha, olajšati njihov položaj in življenjski obstanek. Danes morajo v ozadje vse druge težnje. Ljudstvo rešiti gospodarskega propada — bodi prvo in edino vodilo tudi v proračunu!

Zavedamo se sicer, da glas članov banskega sveta ni odločilen, ampak posvetovalen; banki svet je namreč v smislu čl. 1. pravilnika o bankih svetih banov posvetovalni organ. Soglasni ali večinski sklepi banskega sveta so tedaj le dobrodošli in zaželjeni nasveti, ki jih imenovani moške iz ljudstva in življenja po zakonu smejo in morajo dajati g. banu. Stvar banove uvidenosti in odgovornosti pa je, koliko bo mogel upoštevati te nasvete. Toda naš sedanji ban, g. dr. Drago Marušič je nastopil s tako lepim programom, da smo prepričani, da bo tudi on storil vse v omiljenje gospodarske krize. Zato bo on, ki mu življenje že od nekdaj ni tuje in ki ga pozna v vseh nijansah, ki pozna tudi utribe našega gospodarstva, brez dvoma pritrjuje pristihnil besedam mož iz ljudstva. Tako, da bodo nasveti bankih svetnikov postali sklepi gospoda bana v korist našega ljudstva in našega gospodarstva! Gospodu banu bo danes dana prilika, iz svojega lepega programa preiti v potrebno dejanje s pomočjo svojih svetovalcev, ki jih je sklical.

V tem smislu pozdravljamo današnji zbor banskega sveta in mu želimo mnogo uspeha!

Jugoslavija - zgled miroljubnosti

Pohvalna izjava slovitega publicista M. Melville-a našemu dopisniku o politiki naše države

London, 16. jan.

Znana je mirovna politika Foreign Office (angl. zunanjega ministrstva) ter živo delovanje nešteli angleških društev v cilju mirnejšega sožitja narodov med seboj ter čim večje vsestranske: duševne, kulturne in gospodarske kooperacije.

Vsek korak, ki ga opazijo na tem potu pri inozemskih državah, pozdravljajo z največjim odpadenjem. Svojo sodbo pa si ustvarjajo na podlagi faktov, ne lepo govorjenih besed.

Zlasti zasledujejo prav pazljivo mirovno politiko, ki jo dejanski vodi jugoslovanska država med srednjeevropskimi in balkanskimi državami. V tem pogledu je zelo važna in zanimiva sodba angleškega publicista in dobrega poznavalca evropskih zunanjih političnih razmer, Mr. C. F. Melville, ki mi jo je podal v sledečih besedah:

Faktum je, da se je jugoslovanska država v poslednjih letih, — tekom katerih je naraščalo italijansko-francosko in italijansko-jugoslovansko nasprotstvo — stalno povsem korektno zadržala tako napram Italiji kakor nasproti njenim sosednim državam.

Jugoslavija je bila voljna doseči sporazum z Italijo glede albanskega vprašanja. Toda Italija niti malo ni pokazala kake pripravljenosti na svoji strani v svrhu sporazumljenja. Slično je bilo z drugimi državami.

Jugoslavija je bila pripravljena nuditi ogrski

državi »svobodno cono« v enem izmed svojih pristanišč na jadranskem morju, toda to je bilo preprečeno z Italijansko-madžarskim paktom.

Napram Bolgariji je Jugoslavija storila mnogo korakov v svrhu prijateljskih in sporazumnih ureditev mejnih vprašanj. Toda med tem, ko je bilo to delo pozdravljeno od Velike Britanije in Francije, je dajala Italija potuše tistim elementom v Bolgariji, kakor macedonski revolucionarni organizaciji, ki so sovražni jugoslovansko-bolgarskemu zblizanju.

Dovolj je tedaj razlogov za verjetnost, da Mussolini noče sporazuma z Jugoslavijo. Niti noče videti inter-balkanske kooperacije, ker bi ta preprečila realizacijo njegovega načrta, hegenomija srednje in jugovzhodne Evrope. V jugoslovanski državi, kot najmočnejši, pa vidi oviro italijanske ekspanzije na Balkan, in tudi kot zaveznico Francije. Iz tega vidika pa izvira Mussolinijeva politika z obkroženjem Jugoslavije od strani držav, ki so pod njeno patronažo ter sovražne jugosl. državi.

V času izvršitve smrtne kazni od strani fašistične vlade nad borci jugoslovanskih narodnih manjšin pod Italijo, pa je postalo razmerje med Italijo in Jugoslavijo zelo napeto.

Narodna nevolja je prešla vso Jugoslavijo, zlasti Hrvaško in Slovenijo. Zato sta bila dva razloga: prvič so ti bližje Italiji, drugič pa so bili jugoslovanski narodnjaki, ustreljeni pri Trstu.

doma iz teh pokrajin in ne iz bivše Srbije.

In vloga Belgrada ni bila lahka! Da se izogne kritičnemu položaju, je riskirala belgrajska vlada možnost nepopularnosti pri Hrvatih in Slovencih radi absolutne prepovedi protitalijanskih demonstracij. Naloga Belgrada je bila: najti srednjo pot ter se izogniti antagonistični Italiji.

In zopet je fakt, ki kaže, da je belgrajska vlada v tej zadevi postopala z najskrajnejšo korektnostjo. (Podčrtalo ured. »Slovenec«.)

Hrvati in Slovenci, in Hrvati še bolj, se lahko ne razumevajo glede notranje-političnih vprašanj s Srbi, toda vsi stoje solidarno z Belgradom glede vprašanj narodne enotnosti na zunaj. Ne Srbi, ne Hrvati, ne Slovenci; nikdo noče vojne! Toda vsi so »eno« v obrambi!

Povsem nacionalna je katoliška duhovščina: hrvaška in slovenska, ki v nobenem oziru ni zvezana s kakšno katoliško-politično organizacijo v inoz. državah. Katoliki slede samo o vprašanjih verskega nauka Rimu; na znotraj pa skušajo prilagoditi katoliške kulturne tradicije novim razmeram. Katoliška duhovščina in katoliški verniki pa so povsem solidarni v tem: da tvorijo narodno enoto v vseh vprašanjih, ki tičejo blagra domovine.

In to mnenje ne potrebuje komentarjev!

Dr. Voršič Josip.

Mesto reforme Evrope - reiforma koledarja

Zivahno delovanje v Zenevi - Grandi brani sovjete in stari koledar

Zeneva, 19. januarja. kk. V smislu dogovora med Nemčijo in Anglijo se je danes dopoldne ob 11 začelo 62. zasedanje Sveta Društva narodov pod predsedstvom angleškega zunanjega ministra Hendersona. Henderson je kar začel razpravljati na nov način, namreč, da je v plenumu dal prečitati samo zaključke in predloge silno dolgih in podrobnih poročil. S tem novim načinom je Henderson dosegel, da so danes dopoldne v dveh urah od 35 točk dnevnega reda rešili štirinajst točk. Javno mnenje bi mislilo, da bodo s tem še bolj prikrajšani važni postli Društva narodov, kakor n. pr. vprašanje ruskih, armenskih, turških in drugih beguncev, pobijanje trgovine z opojnimistrupi, mednarodna higijenska vprašanja itd. Ker pa se pri zasedanjih Sveta Društva narodov splošen interes itak zanima samo za politične probleme, so ta novi način razprave samo pozdravili.

Svet Društva narodov je danes končno veljavno sklenil sklicati tri velike mednarodne konference, ki so se že dolgo pripravljale in sicer: 1. Konferenco vlad za omejitve izdelovanja opojnihstrupov, dne 27. maja 1931. 2. Mednarodno konferenco za higieno na deželi na dan 29. junija 1931. 3. Četrto mednarodno prometno konferenco na dan 26. oktobra 1931.

Zeneva, 19. januarja. kk. Posvetovanja odbora šestorice o vprašanju, ali naj se povabi Rusija in Turčija, so trajala danes popoldne od 18.15, tako da se seja evropska komisije, ki je bila določena na 16.30, ob 18 še ni začela. Odbor šestorice se ni mogel zediniti za obliko povabila, ki naj bi se poslalo Rusiji, posebno zato, ker je italijanski zunanji minister Grandi vztrajal na tem, da se pošlje Rusiji povsem brezpogojno in neomejeno povabilo. Ob 18.15 so bila pogajanja odbora prekinjena, ker so se vsi člani, razen Grandija, sporazumeli za formulo, po kateri naj se na razpravo evropske ko-

misije o rešitvi svetovne gospodarske krize prilegajo nečlanice Društva narodov in izvenevropske članice, torej tudi Rusija in Turčija. Grandi je stavljal vprašanje, ali pomeni to vabilo brezpogojno in neomejeno vabilo, kar pa je ostalo nepojasnjeno. Predlog odbora bo sedaj prišel na razpravo v plenumu.

Zeneva, 19. januarja. kk. Bernstorffova komisija za kontrolo privatne oboževalne industrije je po sklepu Sveta Društva narodov na predlog španskega delegata Quinones de Leona po končanem delu proračunskih ekspertov razorožitvene komisije dobila obsežno poročilo in se bo sestala še enkrat. Jutri dopoldne se bo na javni seji razpravljalo o sklicanju razorožitvene komisije, za katero pripravila, kakor se čuje, Henderson velik govor, za katerega je prosil pristanka celotni angleški kabinet in ki se bo nanašal razen na vprašanje razorožitve tudi na druge politične probleme. V sredo pride na vrsto manjšinsko vprašanje iz Zgornje Šlezije.

Na povabilo kitajske vlade je dalje sklenil Svet Društva narodov, poslati na Kitajsko ravnatelja gospodarskega in finančnega oddelka Društva narodov Sir Arthurja Satterja kot svetovalca za kitajsko vlado.

Poprej se je vršila tajna seja, na kateri je Svet Društva narodov sprejel ameriško ustanovo 10.000 dolarjev za pripravo konference za reformo koledarja. Kakor se čuje, se je italijanski narodni odbor za vprašanje reforme koledarja izrekel proti reformi.

V Zenevi se govori tudi mnogo o italijansko-francoskih pogajanjih glede razorožitve na morju, ki naj se nadaljujejo v Zenevi. Ta pogajanja pa se niso razvila dalje, kakor da so obojni zastopniki prišli v prve stike.

Škofje zborujejo o kulturnem boju

Položaj v Litvi se je še poostiril - Policija zaprla katoliško cerkev

Kaunas, dne 19. jan. (Izv. »Slov.«) Škofjska konferenca od sedaj ni izdala še nobenega uradnega obvestila o poteka posvetovanj, ki so postala potrebna, vsled katoliški cerkvi sovražnega stališča, ki ga je zadnje mesece zavzela vlada Smetone. Gotovo pa je, da se ni prišlo do nobenega sporazuma. Škofijska konferenca je ugotovila, da je razpust mladinskih organizacij (Atitinkai) kakor tudi aretacija katoliških župnikov v popolnem protislovju s koncordatom in kanoničnim pravom, katerega koncordat prizna. Nadalje so škofje ugotovili, da je na novo upeljani civilni zakon po kanoničnem pravu prepovedan.

60 letnica nemške države

Berlin, 19. jan. kk. V nedeljo se je po vsej državi slovesno praznovala 60 letnica ustanovitve nemške države. Velike oficijelne manifestacije v državnem zboru so se udeležili predsednik republike Hindenburg, ves kabinet, člani pruske vlade in zastopniki dežel. Slavnostni govor je imel 82 letni poslanec ljudske stranke, profesor Kahl, ki se je kot poročnik udeležil vojne l. 1870-71. In ki je z ozirom na razcepjenost Nemčije zahteval svečano obljubo za vzdrževanje nemške države. Državni kancelar dr.

Brüning je izrekel trikratni »Živijo« Nemčiji. Pred poslopjem državnega zbora je pred ogromno množico ljudstva, predsednika republike in državnih ministrov defilirala častna četa.

Na proslavi Stahlhelmovcev se je poudarjalo, da bosta leti 1931. in 1932. leti notranjopolitičnih bojov in odločitve, posebno pa l. 1931., ko bo zopet volitev predsednika republike in pruskega deželne zbora ter morda tudi zopet volitve za državni zbor.

Rojstni dan kraljeviča Tomislava

Belgrad, 19. jan. AA. Davi ob 10 je bila v dvorski kapelici služba božja o priliki četrtega rojstnega dne Nj. V. kraljeviča Tomislava. Službi božji so prisostvovali Nj. Vel. kralj, Nj. Vel. kraljica, Nj. Vis. knez Pavle, knežinja Olga in člani civilnega in vojaškega dvornega doma.

„Piccolo“ o „Slovencu“

Trst, 19. januarja. m. Današnji »Piccolo« prinaša obširni članek o Venizelosovem potovanju po Evropi. Večji del članka je posvečen »Slovencu« ter njegovemu stališču, ki ga je zavzel ob času dr. Marinkovičevega potovanja v Atene kakor tudi »Slovenec« uvodniku »Venizelosova potovanja«. »Slovenec« si baje osvaja zelo vzvišen ton, kadar govori o zunanje-političnih vprašanjih, vendar se mu topot mora priznati, da njegove informacije niso bile neresnične. — (Mi se tržaškemu kolegi zahvaljujemo za njegov nezaželen kompliment s pristavkom, da bomo tudi vnaprej imeli oči odprve za vse, kar se godi okrog naše države, pri tem pa da ne bomo padli v greh, da bi italijanski vpliv na Balkanu nepotrebno pretiravali, niti da bi zaupali Venizelosu, kar osobito tudi naši sosedi priporočamo. — Op. ured.)

Zivahna gradnja novih železníc

Belgrad, 19. jan. m. V prometnem ministristvu so končani načrti o gradnji novih železniških prog. V prvi vrsti se bo zgradil drugi tir Novska—Zagreb in Belgrad—Niš. Končati se imajo dela na Jadranski progi preko Kosovske Mitrovice. Ta proga je že skoro gotova in bo v kratkem dana v promet. Pospešila se bodo tudi dela na Unski progi. Ministristvo je poslalo vsem železniškim ravnateljstvom razpis, da predložijo seznam vseh voznih in plovnih objektov, ki so potrebni popravila. Ministristvo namreč želi, da bi se prevozniki park do začetka izvozne kampanje uredili.

To odklanjamo

Pariz, 19. jan. kk. Trgovinski minister Loucheur je dospel včeraj v Zenevo, kamor je po vesteh listov prinesel s seboj velik mednarodni bančni projekt za poživitev ideje Panevrope, kateri predvsem interesira poljedelske države Srednje in Vzhodne Evrope, posebno Avstrijo, Češko-slovaško in Balkan, in predlaga ustanovitev mednarodnega bančnega zavoda, ki naj bi omogočil vzhodnim agrarnim državam kredite in s tem pripravil potrebne predpogoje za stabilizacijo produkcije in cen.

Amerika bo izplačala pol milijona inozemcem

New York, 19. januarja. AA. Preiskovalna komisija ameriškega kongresa glede komunistične propagande v Združenih državah, je priporočila, naj izženejo iz Združenih držav 450.000 inozemcev kot smrtni sovražniki sedanega družabnega reda. Komisija je mnenja, da propagira 70% inozemcev socialno revolucijo. Odbor reprezentantke zbornice ceni število inozemskih revolucionarjev na 500.000.

Predsednik odbora Hamilton Fish predlaga, naj se komunistična stranka razpusti, zabrani priseljevanje v Združene države vsem rdečim elementom, zapleni vse fonde za komunistično propagando in prepove uvoz ruskega blaga, ki je bilo producirano s prisilnim delom.

Zagrebska vremenska napoved. Stalno, precej jasno s spremenljivo oblačnostjo.

Kako so Francozi izvedeli za „veliko Berto“

Junaško dejanje šela francoske protišpijonaže

Zeneva, 19. jan. »Journal de Geneve« pri- naša izpod peresa mladega žurnalista A. Cere- seto zanimiva avtentična odkritja o »veliki Berto«.

Kakor znano, je bila »velika Berta« ogro- men top, ki so ga bili Nemci začetkom l. 1918 postavili na svoji fronti 120 km daleč od Pa- riza, misleč, da bodo s pomočjo tega čudovišča dobili vojno, ki je za Nemce čezdalej slabše kazala. Top ni imel kalibra 42, kakor se je splošno mislilo, ampak 30,5, seveda so bili nje- govi učinki kljub temu katastrofalni. Streljati so začeli Nemci z njim 24. marca 1918 in sicer naravnost na Pariz.

Berto so pripeljali na bojišče iz Essena na nemško fronto na petih posebnih vlakih, kjer je bila sprejeta z gromovitimi hurra-klici. Po- stavili so jo v gozdu Saint Gobain, nekaj kora- kov od Crepy en Lannois. Imela je sicer veliko napako, da je projektil svoj cilj izgrešal za en ali dva km pred ciljem ali za njim, tako da je bila »Berta« sposobna samo za obstreljevanje zelo razsežnih predmetov, kot je n. pr. vele- mesto.

Par ur potem, ko je bil top postavljen na svojo pozicijo, je prebivalce 120 km oddalje- nega Pariza prestrašila strahovita eksplozija. Bil je torej velikega tedna zvečer, ko je bila velika množica vernikov zbrana v cerkvi Saint Gervais. Kar pade na streho ogromen projektil, ki je razrušil cerkev, katera je pokopala pod seboj par sto oseb, od katerih je bilo okoli sto ranjenih, 40 pa ubitih. Panika je bila seveda ogromna, tembolj, ker so začeli projektili pa- dati vsake četrte ure v najrazličnejših okrajih mesta. Ljudje so seveda mislili, da so se Nemci zopet približali Parizu kakor avgusta meseca leta 1914. Vlada je, da pomiri strahno razbur- jen prebivalstvo, izdala bulletin, v katerem je konstatirala, da se fronta nahaja nad sto km daleč od Pariza in da granate prihajajo od to- pa, ki je oddaljen najmanj 115 km. Nadalje je sporočila, da so se proti temu topu podvzeli potrebni koraki.

Razume se, da ta bulletin prebivalstva ni posebno pomiril. Kaj bo, so menili ljudje, ako bodo Nemci postavili na fronto kakih 15 do 20 takih velikank? V Chantillyju pa se je pose- toval generalni štab zaveznikov, kaj ukreniti

proti strahovitemu orožju, ki ni samo povzro- čalo veliko škodo, a, pak, kar je glavno, hudo demoraliziral pariško prebivalstvo. Bili so od- poslani aeroplani, da izsledijo pozicijo topa, pa niso ničesar opravili. General Nivelle se je to- rej obrnil na Poizvedovalni biro. Biro se je začel zanimati najprej za vprašanja, kako Nemci dobivajo poročila o uspehih svojega bombardementa naravnost iz Pariza in je konč- no prišel na to, da nemški špijoni, živeči v Pa- rizu, pomešajo v pariških časnikih, ne da bi se sami javili v upravnishvo, nedolžno izgledajoče dopise ljubavnega značaja med inserati. Te do- pise so potem nemški agenti v Švici pretolma- čili v njihov pravi pomen, kakor je bilo pač dogovorjeno. Biro je opozoril nato urednike in upravnike listov, da ne smejo sprejemati no- benih inseratov po pošti, ampak morajo vedno identificirati avtorja in obveščati biro. Ta od- redba je imela seveda to posledico, da so nem- ški špijoni ta način obveščanja sploh opustili, vojaški poizvedovalni biro pa je taval še bolj v temi nego prej. Tako javnost kakor vlada in vrhovno poveljstvo armade so svojo jezo izli- vali na biro, vodja biroja pa se je seveda za- radi tega znašel nad kapitanom Balmère, ki je kontrašpijonažo vodil.

Balmère se je nato odločil za heroično podvzetje, to je, sklenil je sam osebno izslediti, kje je postavljena velika Berta, ki je vsak dan vsake četrte ure pošiljala po en strahovit pro- jektil v Pariz. Nenavadno smeli oficir, ki je iz- vrstno obvladoval nemščino, se je oblekel v nemško uniformo in si preskrbel ukaz nem- škega poveljstva, da se ima podati k »svoje- mu« regimentu. Podal se je na fronto sam v aeroplanu in sreča mu je bila mila, da je ne- opazeno pristal za nemško linijo, kjer je mali aparat skril v neki globeli v goščevje. Takoj je zasledil ostanke ogromnega materiala, ki je bil služil za transport ogromnega topa. Tako da ni bilo težko slediti pot, po kateri so Berto peljali na njeno postojanko v gozd Saint Gobain. Bil se je že zelo oddaljil od »svojega« aparata, tudi se je bližala noč, ko je čujnost straž večja. Ker seveda ni vedel, kje se nahaja »njegov« regi- ment, bi se bil po premožnem povpraševanju izpostavil nevarnosti, da ga prepoznajo. Tudi je bil opazil, da Berto straži možna veriga straž,

ki bi je ne bilo mogoče predreti. Splezal je torej na neko drevo, kar začuje one posebne signale, ki so jih rabili samo avtomobil Kai- serja in njegovega spremstva. Bilo je očitno, da se je bil pripeljal cesar Viljem sam, da se pre- priča o izbornem delovanju svoje ljubljene »Berte«.

Balmère je izrabil priložnost, ko je straža, zmedena po prihodu cesarja in oglašena po ro- potu avtokolone, strumno prezentirala puško, se spustil po drevesu doli in se v temi pomešal med spremstvo z njim vred približal Berti. Tu je imel časa dovolj, da je videl projektile, ba- terijo in njeno lego, kar je vse v temi točno registriral in narisal. Ko je svoje delo končal, se je podal v najbolj od fronte oddaljeni avto- mobil cesarjevega spremstva, ki je bil sam, ker so se bili tudi vsi šoferji podali gledat čudo- višče. Balmère je stroj spravil v tok in pasiral zopet stražo, kačoč vojakom nek beli papir, potem pa je z vso naglico po velikem loku hitel na levo zopet proti fronti, da jo na drugi točki pasira.

Toda že so peli telefoni vse nemške III. ar- made, da je nekdo pobegnil a strojem cesarske avtokolone. Balmère, ki je čisto dobro vedel, da bo nekaj takega prišlo, je, kakor hitro je bil zopet blizu nemških jarkov, stroj zapeljal k neki jami, v katero ga je prevrnil in se napotil naprej peš. Tukaj ni nikomur padlo v glavo, da bi častnika, ki hiti v linijo ognja, zaustavljal, dokler ni prišel v sam ogenj in sicer med stroj- nopuškini oddelek. Tukaj so ga začeli izpraše- vati, tako da je prišel v zadrego, nakar se je z vso silo vrget naprej, preskočil jarek in z vsemi močmi tekel proti francoski liniji, dvigajoč roke in kričaje: »Tovariši!»

Toda sovrzniki in prijatelji so namerili nanj svoje puške. Od več krogel zadet, je pa- del kakih sto metrov pred francoskimi jarki, kjer se je mučil celo noč. Drugi dan ga je po- bral francoski Rdeči križ, kateremu je že umi- rajoč šepnil svoje ime in poklic ter izročil svoje važne podatke. Tako je vrhovno poveljstvo francoske armade izvedelo, kje se velika Berta nahaja, nakar so se podvzele energične in učinkovite protidredbe, junak Balmère pa je dobil zlato kolajno, ki so je pripeli mrtvemu na prsa.

Paneuropa iz Pariza...

Pariz, januarja.

Tragična krivda Evrope v zadnjem stoletju obstoja v dejstvu, da gospodarski in upravni raz- voj Evrope ni šel povsod v istem koraku. Tako se po mnenju Delaisija, zaupnika Briandovega, Evropa deli v dva kroga v Evropo A in Evropo B. Prvi krog A obsega ozemlje, ki gre v črti od Stock- holma do Krakova, do Budimpešte, do Florence, Barcelone, Bilbao, Glasgow v Angliji in nazaj do Stockholma. Ta del ima dve tretjini vsega ev- ropškega prebivalstva in je v tej Evropi A centra- lizirana vsa industrijska, znanstvena in finančna moč Evrope. Evropa B je večinoma poljedelska, brez industrije in skoraj da v položaju kot Evro- pa pred 100 leti. K temu dvema Evropama se je pridružila v zadnjih letih še tretja, ki je še celo prekosila Evropo A. Med Newyorkom, Chicagom in St. Louisjem se je ustvarilo silno industrijsko in denarno središče. Med tem ko je gospodarstvo stremelo v enotnost, je politika stremela k raz- deljevanju. Združenim državam Amerike stoji na- sproti razdeljena Evropa. V bistvu pa sta gospo- darstvo in politika sestavni sili istega organizma. Usmeritev teh sil naj bi se izvršila v federativ- ni Evropi.

Federacija Evrope je pa danes še velika ilu- zija. Vsi Evropejci imajo danes pred očmi le velik problem zagotavljanja miru. Vsakdo misli, da bi fe- deracija izključila bodočo vojno. Amerika je leta 1861 bila že skoraj 100 let federacija, in to ni iz- ključevalo vojne med severnimi in južnimi drža- vami, ki je imela za krivko odpravo suženjstva, a je bila prav za prav gospodarska vojna, zato ker so južnoameriške države trgovale z Anglijo in tako vzdrževale ravnotežje izven Amerike namesto s svojimi sestrami na severu, katere industrializa- cija takrat še ni bila izvedena. Znagi severnih drž- av v l. 1866 je sledila gospodarska preosnova fe- deralne ustave. Ustanovila se je ameriška »Inter- state Commerce Commission«, ki je onemogočila in ubila nepošteno meddržavno konkurenco, ustano- vila se je Federal Reserve Board banka, ki je raz- delila Ameriko na dvanajst področij in izenačila vrednost dolarja, ustanovile so se velike trans- kontinentalne železnice.

Danes je Evropa v istem položaju kot Ame- rika v l. 1861. Evropa A izvozi letno za okrog 180 milijard dinarjev produktov. Od tega ostane v dr- žavi A približno 48%, kar znači skoro polovico izvoza. Evropa B odvzame odzame približno 15 in četrto % produktov in ostali 41 in tri četrto gre izven Evrope. Tako bi trenutna federacija Evrope značila smrt Evrope A, ker Evropa B vkljub svoji razsežnosti ne odvzame več kot četrtno produktov. Kratko sožitje bi privedlo do vojne, ker se Evro- pa A ne bi mogla prilagoditi Evropi B in sledila bi nekaka socialna državljanska vojna v Evropi. Taka federacija Evrope bi bila le kopija renesan- nega rimskega imperija nemške narodnosti ali pa romantične svete alijanse, ki ne bi mogla preko svojih akademskih resolucij, ki že itak toliko ovi- rajo delo Društva narodov v Zenevi.

Odpomči bi se moglo z ustanovitvijo evrop- ske »Interstate Commerce Commission«, ki jo Bri- andov memorandum predvideva in ki bo baje glav- na točka dnevnega reda sedaj se začnajočega za- sedanja evropske komisije. Toda temu se upira ču- dovita pisanost evropskih valut. Kljub temu, da imajo vse evropske države zlato valuto, je med Parizom in Londonom na eni strani in Varšavo, Bukarešto in Sofijo večja razlika nego med Pa- rizom in St. Franciscom. Dočim se v teh državah denar kupuje po 4—5%, se v Srednji Evropi hi- potečni kapital prodaja po 12%, kratkoročni indu- strijski kapital pa celo po 18—20% (še ne celo po dinar na banko). Da se omogoči zgoraj ome- njena uvedba meddržavnega trgovinskega sistema, bi bilo treba izvesti izravnavo evropske valute, ki bi sčasoma privedla do enotne evropske valutne edinice. Mednarodna reparacijska banka v Baslu ima to težko izravnavanje valute v svojih pravilih. Ustanovitev Briandove »Interstate Commerce commission« bi tako sama od sebe odpravila vprašanje evropskih carinskih meja.

Toda obenem z izvedbo gornjih dveh pripo- močkov, so Amerikanci odpravili krizo tudi z zve- žanjem prometnih sredstev. Zgradili so velike transkontinentalne proge, toda te so imele daljna izvenevropska izhodišča, ki so Evropi služila takrat, ko je bila še v boljšem položaju. Te železnice ni- majo zaledja. Dočim pride na hektar zemlje v Ameriki 3000 m cest, jih pride v Podonavju na en hektar komaj 400 m. Tako se zgodi, da polje- delec v teh državah stane dovolj žita do prve žele- zniške postaje več nego stane železnico prevoz od dotične postaje do Hamburga, Marseilla ali Geneve. Z gostitvijo prometnega omrežja bi se odpravila kriza poljedelstva, kar je pa brez po- sredovanja kapitala nemogoče. Toda s tem še rav- notežje Evrope ne bi bilo izravnavano. Poljedelstvo z industrijo nima iste vrednosti, kljub temu, da bi se do skrajnosti industrializiralo. Kupna moč Evrope B še zmiraj ne bi bila zadostna. Primanj- kljaj naj se krije s popolno izvedbo elektrifikacije Evrope, posebno agrarne. Tako bi 140 milijonov evropskih agrarcev tekom zime in v urah prostega časa s pomočjo elektrike prislužilo, kar jih še ne izenačuje s prebivalstvom Evrope A.

Zgoraj sem omenil, da Evropa izvozi 41% svojih produktov izven Evrope. Ta mera bi se le malo izpremenila po izvedbi federacije. Sledil bi konflikt z Ameriko, ki se pojavlja v Južni Ameri- ki v protiangelskih ali protiamerikah revolucijah. Toda v zadnjem času se zmiraj bolj ugotavlja, da eksotični trg ni ne Evropi ne Ameriki ugoden. Za ameriški hiperkapitalizem je le Evropa sigurni in resen trg. Višina ameriških posojil in intervencija Amerike v reparacijskem vprašanju jasno kaže, kako zelo si Amerika želi, da se Evropa organizira.

Briand je odpotoval v Zenevo z realnimi predlogi. Na desni mu želi uspeha kapital (aktiv- nost francoskega kapitala v Srednji Evropi — Gru- pa Schneider-Creuzot), na levi politika, ki jo je tekom zadnjih deset let izobilil v Evropi in ki jo nekateri imenujejo dobo nove diplomacije.

—rj—

Dunajska vremenska napoved. V severnih Alpah bo po kratkem zboljšanju vremena postalo zopet oblačno in topleje, v južnih Alpah pa bo ostalo zaenkrat še jasno z jutranjo slano, na severo- zapadu ni verjetno, da bi boljše vreme trajalo dalj časa.

Iz ženevskih konferenc

Zeneva, 19. jan. kk. Odbor šestorice, ki od- loča o vprašanju povabila evropskih držav, ki niso članice, je po triurni razpravi sklenil, da se s po- sledovanjem generalnega tajništva Društva na- rodov povabi k sodelovanju pri teh studijah vlade Islandije, Turčije in Sovjetske Rusije. Preden se je ta resolucija sklenila, je bila za zaklenjenimi vrati huda debata. Briand je predlagal, da bi se o resoluciji zopet razpravljalo jutri v tajni seji. Henderson pa je izjavil, da naj se vendar enkrat napravi konec komediji s tajnimi razpravami, ka- tere prihodnji dan itak objavijo vsi listi. Jutri po- polodne se bo torej na javni seji razpravljalo o vprašanju povabila Rusije, ki je naenkrat postalo velik politični problem. Jutri dopoldne bo Svet DN razpravljaj o razorožitvi, pri čemer bo imel Hen- derson svoj napovedani govor ter bo Svet DN morda tudi na javni seji določil datum razoro- žitvene konference. Vprašanje o kraju te konfe- rence in o njenem predsedniku pa se bo razpra- vljalo v tajni seji. Do sedaj je še vedno dr. Beneš edini resni kandidat za predsednika.

Konec walleške stavke

London, 19. jan. kk. Po osemnajstdnevni stavki v premogovnikih južnega Wellesa se je da- nes začelo delo v skoro vseh rudnikih. Delalo se bo ob pogojih, kakor so veljali pred stavko, po- sebno razsodišče pa bo do konca februarja imelo odločiti o spremembah mezd in delovnega časa.

Hripa razsa'a po Avstriji

Dunaj, 19. jan. kk. Epidemija hripe, ki se je začela ob bočju na Dunaju, se je sedaj v veliki meri pojavila tudi na deželi in se v zadnjih dneh tako razširila, da so morale bolnišnice pripraviti vse rezervne postelje. Četudi velika večina obo- lenj poteka lahko in navadno, se godijo vendar tudi slučajni komplikaciji, pri katerih v par dneh nastopi smrt. Obolelo je toliko ljudi, da na Du- naju skoro ni hiše, v kateri ne bi bilo več bolni- kov. V šolah, na železnici, na tramvaju in v vojski je veliko število obolelih povzročilo zmede. Pri že- leznici so prelegnili v službo že zadnje osebne re- zerve. V šolah je obšutno čutili pomanjkanje učnih moči.

Belgraiske vesti

Belgrad, 19. jan. m. V zunanem ministrstvu in v drugih pristojnih ministrih se pravi- lja material za sklenitev, dopolnitev in spremembo trgovinskih pogodb. Med prvimi se bodo pričela

pa z Albanijo in Grčijo. Belgrad, 19. jan. AA. Društva zasebnih in trgovskih nameštencev so imela 18. t. m. skupen sestanek. Na njem so razpravljali o zakonskem na- črtu o socialnem pavarovanju. Sprejeli so resolu- cijo, v kateri zahtevajo, naj se duševni delavci in trgovski nameštenci izločijo iz obsega delavskega zavarovanja ter postanejo posebni, samostojni us- silci tega zavarovanja. Razen za primer bolezen- skega in nezgodnega zavarovanja zahtevajo nade- lje, da se uvede pokojninsko zavarovanje, ki za- enkrat obstoja v Sloveniji in Dalmaciji, tudi po ostalih delih države.

Belgrad, 19. jan. m. V začetku februarja se bo izročil prometu tunel skozi Ivaň planino. Split, 19. jan. z. Na prosti Drač-Bari so je potopil v zalivu Drača motorni jadrnik »Maria Giuseppe«, natovorjen z ribami in ribiškiimi pri- pravami. Ladja se je potopila, moštvo pa je rešila jadrnica »San Francesco«.

Steege pred skokom v prepad

Socialisti se buni — Za »mirno revizijo« mirovni pogodbe

Pariz, 19. jan. kk. »Republique«, glasilo vlad- nih radikalov, objavlja danes ponovno plamenč oklic za sporazum med Nemčijo in Francijo, za kar naj bi se določilo obligatorično razsodišče, dalje za splošno razorožitev, za evropsko federa- cijo, za vidno označenje mej, za mirno revizijo mirovni pogodbe, za odpravo posebnih zvez in za gospodarsko organizacijo evropske solidarnosti. Predvsem je treba zamašiti usta nacionalistom na tej in na oni strani. Senator de Juvenel je nasto- pil včeraj za takojšnjo razorožitev, za katero naj Francija v interesu lastne varnosti povzame in- iativno. Predsednik Zveze vojnih invalidov, po- slanec polkovnik Picot, je protestiral proti temu, da bi razorožitvena konferenca ostala konferenca zamujenih prilik.

Pariz, 19. jan. AA. Po dolgi razpravi je so- cijalistični kongres sprejel z 2161 proti 1286 gla- sovom resolucijo, ki v njej izraža zaupnico soci- jalistični parlamentarni delegaciji. Socijalistični in- teresi, pravi resolucija, ne dovoljujejo taktičnih potez in glasovanj, nasprotnih tradicijam stranke. Resolucija odklanja vojaške kredite, ki so jih ne- kateri predlagali, da preprečijo padeč Steegovega kabineta in s tem povratek desničarske vlade.

Pariz, 19. jan. AA. V nekem kinu na boud. Des Italiens so posetniki ostro demonstrirali proti filmu, ki je kazal ministrskega predsednika Steega. Predstava je bila prekinjena. Posetnikom so vrnil denar za kupljene vstopnice. Polcija je aretirala dva demonstranta.

Tavanje v Romuniji

Titulescu prihaja — Mironescu odhaja — Italolil Avarescu se ponuja

Bukarešta, 19. jan. z. Prihodnjo nedeljo se pričakuje vrnitev Titulescu. Vladni listi prikažejo Titulescove izjave, v katerih pravi, da bo sodeloval v notranjem političnem življenju. Ustanovil bo novo stranko, ter imel več zbogovanj. V romunsko poli- tično življenje bo prinesel svoje poglede. Narod bo seznanil z mnenjem inozemstva o Romuniji. Po njegovem mnenju se ne sme najeti kratkoročno, marveč dolgoročno posojilo proti jamstvu DN.

Predsednik vlade Mironescu se je vrnil v Bu- karešto. »Adeverul« napoveduje skorajšnji padeč vlade Mironescu in naglašja, da je mlajša novega kabineta s sprejetjem državnega poročila zaklju- čena. Namesto dosedanje vlade bi prišla koncen-

tracijska vlada, katere naloga bi bila izvedba petlet- nega gospodarskega programa.

Radore poroča, da je maršal Avarescu dal Univerzulu izjavo o političnem položaju, v kateri pravi, da je položaj resen. Vlada strank je v po- slednjem času doživela polom. Uvideva potrebo, da pridejo na vlado sami praktični ljudje, ki imajo pravico do oblasti, ki morejo ustvariti in čuvati ugled države. Kabinet osebnosti, o katerem se že dolgo govori, bi bila vlada brodolomcev. Koncen- tracijska vlada bi kompromitirala položaj. Dalje je izjavil, da bi bilo najbolje, da bi on (Avarescu) mogel rešiti položaj.

Konec indijske konference

Predlog angleške vlade sprejet

London, 19. jan. AA. Indijska konferenca je na dananj zaključni seji soglasno sprejela reso- lucijo, ki jo je predlagal predsednik angleške vla- de Macdonald. Resolucija poudarja, da so poro- čila pododborov, čeprav začasna, velikega pomena za sestavo indijske ustave in da bo treba v bodočo indijsko ustavo sprejeti posebna jamstva za musli- mane, za zatiranje razrede in sloje in za druge manjšine. Manjšinske določbe ne bodo smele ome- jevati indijske avtonomije kot take. Indijska vlada se bo opirala na osrednjo in na pokrajinske skup- ščine. Po novi ustavi naj postane Indija zveza

vseh indijskih držav in Britske Indije. O ustroju obeh zbornic bodo določala kasnejša pogajanja. Zadeve, ki ne spadajo v kompetenco indijske zve- ze, bodo predmet posebnega sporazuma med indij- skimi državami in podkraljem kot zastopnikom krone. Generalnemu guvernerju bo pridržano vod- stvo obrambnih in zunanjepolitičnih zadev. Odgo- varjal bo nadalje za mir in red in za manjšinsko zaščito. Resolucija polaga posebno važnost na to, da se odobre dogovori glede finančnega ravno- težja v Indiji, v ostalem pa bo bodoča indijska vlada v finančnih vprašanjih samostojna.

Cerkev grob 70 vernikov

Mexico City, 19. jan. AA. Vsiel potresa se je porušil v Guelatovi zvonik, ki so zgradili pred več sto leti Spanci. Pod ruševinami cerkve je našlo smrt 71 vernikov.

Italijanska mornarica lenari

Pariz, 19. jan. z. »La Liberté« prinša članek o težki krizi italijanskega parobrodarstva. Trenutno je 500.000 ton brez posla. Prav toliko ima brez- poselnega ladjevja tudi Anglija, ki pa ima 12 krat več tonaže.

Niagara se podira

Newyork, 19. jan. kk. Ponoči od sobote na nedeljo so se utrgale ogromne skale v Niagarskih slapovih, ki so močno spremenile scenerijo slapa. Med bregom in malim otokom Luno se je utrgala skala 100 metrov široka in 70 metrov visoka. Divji valovi so potegnili v globočino nato še velikanske skale. V spodaj ležeči strugi tvori sedaj to skalovje novo zanimivost. To rušenje skal se je zgodilo po- noči, nihče ga ni opazoval, je pa največje od 1850. leta dalje.